

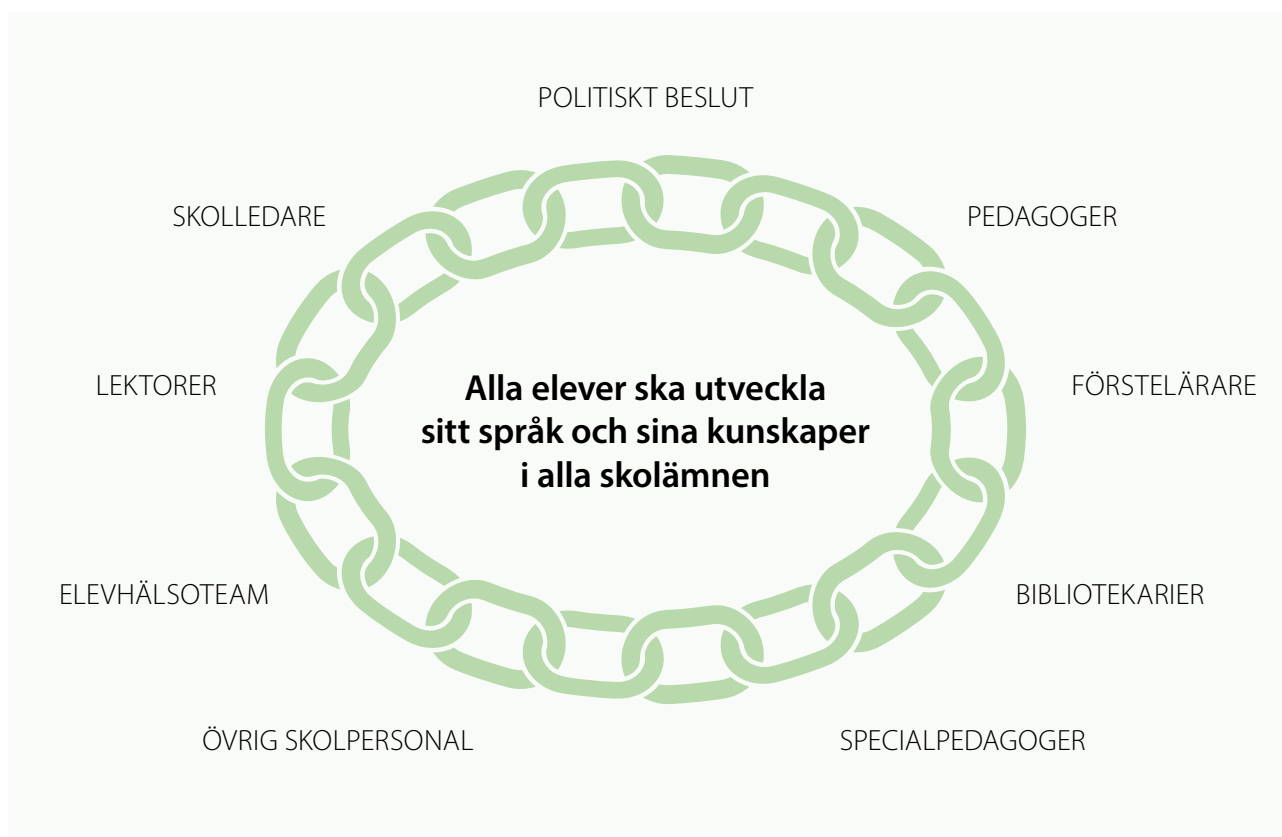

Foto: © Malmö stad/Frasse Franzén

Strategi för språkutveckling på gymnasiet och komvux i Malmö 2018–2021

Strategi för språkutveckling på gymnasiet och komvux i Malmö 2018–2021

Detta är en strategi som vänder sig till lärare och skolledare på de kommunala gymnasieskolorna och komvux. Syftet med strategin är att ge riktlinjer och en teoretisk bakgrund för att arbeta systematiskt och långsiktigt med språkutveckling i ämnesundervisningen.

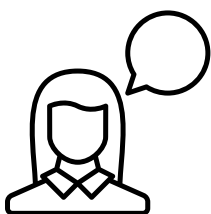

Varför språkutvecklande ämnesundervisning?

Språket beskrivs som en kommunikativ kompetens för att lyssna, tala, skriva eller på andra sätt uttrycka ämnesinnehåll. En god språklig kompetens innebär också att kunna anpassa språket till olika situationer. **I skolans läroplaner** framhålls språket som det viktigaste redskapet för att skaffa sig kunskap. Dessutom är det viktigt för identitetsskapandet. De språkliga kraven framhålls i examensmålen, ämnesplanerna och kursplanerna och kan t.ex. handla om att redogöra, förklara, beskriva samband, argumentera och bearbeta information.

Klassrummen i Malmö är kulturellt och språkligt heterogena. Mer än hälften av eleverna har ett annat modersmål än svenska och cirka 150 språk är representerade på skolorna. För dessa elever är olika former av språklig stöttning betydelsefull. Forskning visar att det ofta tar minst fem år för nyanlända elever att utveckla ett fullgott kunskapspråk. Däremot kan eleverna utveckla ett vardagsspråk inom ett till två år. Alla elever, oavsett språklig bakgrund eller socioekonomiska förutsättningar, gynnas av en språkutvecklande undervisning där de på olika sätt och i olika sammanhang får bearbeta sina kunskaper genom språket. Inom vuxenutbildningen är kurserna ofta komprimerade i tid och eleverna har kortare tid på sig att klara sina studier. Därför är det extra viktigt att eleverna möter en språkutvecklande undervisning.

Vad utmärker en språkutvecklande ämnesundervisning?

Inom GVF illustreras innehållet i en språkutvecklande ämnesundervisning i ovanstående fyrfältare:

HÖGA FÖRVÄNTNINGAR

- Lärarna visar tilltro till elevernas förmåga att utvecklas.
- Eleverna utmanas kognitivt, men stötts språkligt.
- Uppgifter och texter förenklas inte även om elevens ämnesspråk/svenska språk inte är fullt utvecklat. Språklig stöttning ges istället.

MENINGSFULL KONTEXT

- Kunskapsmål och språkliga mål tydliggörs.
- Innehåll, centrala begrepp och ämnesord sätts i ett tydligt sammanhang.
- Innehållet knyter an till elevernas kunskaper och erfarenheter av omvärlden.

SPRÅKLIG STÖTTNING

- Grafiska och visuella modeller används som stöd.
- Läraren modellerar, till exempel genom att tänka högt och visa hur uppgifter kan utföras.
- Eleverna får strategier för att läsa, skriva och tala om ämnesinnehållet.
- Formativa strategier används, till exempel framåtsyftande feedback och reflektioner kring det egna lärandet.

SPRÅKLIG INTERAKTION

- Ämnesspecifika begrepp och ord bearbetas, till exempel genom strukturerade samtal och skrivsituationer där eleverna gemensamt får träna på att återberätta, beskriva, förklara, diskutera och analysera ämnesinnehållet.
- Eleverna praktiserar sina kunskaper genom till exempel diskussionsövningar, laborationer, dramatiseringar, visualiseringar och musicerande.
- Flerspråkighet och andra språkliga uttrycksformer används som en resurs i undervisningen.

Vem ansvarar för den språkutvecklande ämnesundervisningen?

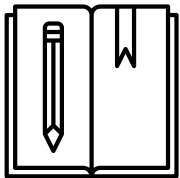
För att det språkutvecklande arbetet ska bli framgångsrikt och gynna elevernas lärande krävs det att alla i skolan tar ett gemensamt ansvar. Skolledningen skapar förutsättningar, leder och stödjer lärarna så att de kan vidareutveckla en språkutvecklande undervisning. Ansvariga lärare (språkutvecklarna), tillsammans med skolledningen, planerar på ett övergripande plan för det språkutvecklande arbetet på skolan samt organiserar och stödjer det kollegiala lärandet. Lärarna i skolans alla ämnen planerar, genomför och utvärderar den språkutvecklande undervisningen och deltar i skolans kollegiala språkutvecklande lärande.

Den språkutvecklande undervisningen och processen kring språkutvecklingen är en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Årligen upprättas därför en handlingsplan i vilken det språkutvecklande arbetet för det kommande året konkretiseras. Handlingsplanen är ett stöd för skolan i arbetet med att vidareutveckla undervisningen.

Foto: © Malmö stad/Frasse Franzén

Handlingsplan för språkutveckling

	Vad behöver utvecklas?	Hur gör vi för att utveckla?	Vem är ansvarig för vad?	När ska det göras?	När och hur ska uppföljningen göras?
Lärare					
Språkutvecklare					
Skolledning					

Ansvarsfördelning i det språkutvecklande arbetet

LÄRARE SKA ARBETA FÖR ATT:

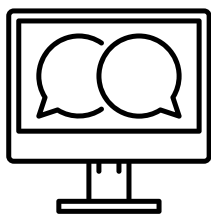
- eleverna ska mötas av hög tilltro till sina kunskaper och förmåga att utvecklas så att deras språkliga identiteter uppmuntras och stärks
- eleverna ska uppmuntras att använda alla sina språkkunskaper som ett stöd för lärandet i och utanför klassrummet
- eleverna ska mötas av rikliga tillfällen till interaktion där man tillsammans läser, skriver och samtalar om ämnesinnehållet
- eleverna ska mötas av tydliga kunskapsmål och språkliga mål
- eleverna ska mötas av stöttning i olika former – till exempel bilder, modelltexter och exempellösningar
- eleverna ska lära sig använda strategier för att bearbeta ämnesinnehåll, ord och begrepp
- eleverna ska lära sig strategier för att lyssna, tala, läsa och skriva utifrån det kommunikativa syftet
- eleverna ska ges kontinuerlig respons och möjligheter till reflektion utifrån undervisningens mål
- eleverna ska lära sig att använda metakognitiva strategier för att bli medvetna om sitt eget lärande

SPRÅKUTVECKLARE SKA ARBETA FÖR ATT:

- tillsammans med skolledningen planera övergripande, långsiktig och systematiskt skolans språkutvecklande arbete utifrån elevernas och lärarnas behov
- tillsammans med skolledningen årligen utarbeta, utvärdera och revidera handlingsplanen
- ge inspiration och stödja ämnesgrupper samt arbetslag i det språkutvecklande arbetet
- delta i nätverk för språkutvecklande ämnesundervisning

SKOLLEDNINGEN SKA ARBETA FÖR ATT:

- tydliggöra och förankra skolans mål och strategier gällande den språkutvecklande ämnesundervisningen
- ge organisatoriska förutsättningar för att ämnesgrupper och arbetslag, genom kollegialt lärande, ska kunna utveckla en språkutvecklande ämnesundervisning
- ge tid och möjligheter till kompetensutveckling utifrån pedagogernas behov
- ge återkoppling vid lektionsbesök och medarbetarsamtal beträffande det språkutvecklande arbetet
- följa upp handlingsplanen genom att analysera och planera för nya/fördjupade mål tillsammans med lärare och språkutvecklare

Referenser

Cummins, J. (2017). *Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid*. Stockholm: Natur & Kultur.

Fullan, M. (2008). *The six secrets of change: what the best leaders do to help their organizations survive and thrive*. San Francisco: Jossey-Bass.

García, O. & Li, W. (2014). *Translanguaging: language, bilingualism and education*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Hajer, M. & Meestringa, T. (2014). *Språkinriktad undervisning: en handbok*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

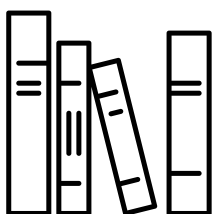
Hargreaves, A. & Fullan, M. (2017). *Professionellt kapital att utveckla undervisning i alla skolor*. Johanneshov: MTM.

Skolverket (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket. https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfee44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf2705.pdf?k=2705

Skolverket (2012). *Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen*. Stockholm: Skolverket.
<https://www.skolverket.se/download/18.45c3a0221623365b28e33c8/1524143990406/Laroplan%20vuxenutbildning.pdf>

Skolverket (2012). *Greppa språket: ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. Stockholm: Skolverket.
https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfee44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf2573.pdf?k=2573

Timperley, H. (2013). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Lund: Studentlitteratur.

LÄNKAR

Auskultationsmall, GVF Malmö
Dokumentationsmall, GVF Malmö
Planerings- och analysmall, GVF Malmö
Språket i ämnet, UR Skola
Språk, läs- och skrivutveckling (läslyftet)
Skolverkets stödmaterial för språkutvecklande arbete